Starostlivosť o rezné rany

Zverejnené: 21. októbra 2022 | Autor: Ing. Mária Lamparská

Rezné rany a drobné povrchové poranenia kože sú najčastejším typom detských poranení.

Rozsah rán môže byť rôzny, ak je rana príliš hlboká alebo široká a okraje rany sa nedajú spojiť alebo ak je na citlivom mieste ako je tvár, tak je vhodné poslať pacienta chirurgovi. Ďalším dôvodom na návštevu chirurga je rez cez kĺb, kedy hrozí poškodenie šliach, väzov alebo nervov, ak je v rane mechanická nečistota, ktorú treba vybrať (sklo), ak rana krváca viac ako 20 minút aj po zdvihnutí končatiny nad úroveň srdca a po aplikovaní tlakového obväzu, ak je vidieť podkožný tuk či kosť.

Ošetrenie drobných povrchových poranení

Ranu je nutné opláchnuť pod tečúcou vodou po dobu 5 minút a vysušiť ju, následne ranu vydezinfikovať dezinfekciou napríklad s obsahom účinnej látky **benzalkóniumchlorid** alebo **oktenidín**. Ranuje vhodné ošetriť nanesením topickej liekovej formy s obsahom **vazelíny lekárskej,** aby sa spomalilo krvácanie a urýchlilo sa jej hojenie. Vazelína lekárska moduluje antimikrobiálne a epidermálne diferenciačné bariérové opatrenia čo znamená, že pomáha pokožke brániť sa pred vznikom bakteriálnej infekcie a regenerovať poškodené tkanivá.V

čistých ranách nemá použitie obväzov s obsahom striebra žiadnu úlohu, pretože môžu oddialiť epitelizáciu.

Následne je vhodné ranu prelepiť sterilnou náplasťou alebo obviazať sterilným kompresným obväzom. Prípadne ak sa rana otvára, je vhodné ranu uzavrieť pomocou náplastí tzv. „stripsy“. Obväz však nie je vhodné príliš silno sťahovať, aby sa nezamedzilo prekrveniu ošetreného miesta. Následne je vhodné, aby bolo poranené miesto zdvihnuté nad úroveň srdca až pokiaľ sa krvácanie nezastaví.

Príznaky infekcie

Začervenanie v okolí rany, opuch a pocit tepla v okolí rany, 48 hodín od vzniku rany sa tvorí okolo rany alebo chrasty hnis, stupňujúca sa bolesť každým dňom.

Ošetrenie hlbokých rezných rán

Ako prvé je nutné na ranu pritlačiť najlepšie sterilnú gázu alebo iné čisté prekrytie (textilnú vreckovku, kus trička). Prekrytie by malo z každej strany presahovať aspoň 2 cm. Ak po ruke nie je prekrytie, môžu sa použiť na ranu prsty (do času, kým nezoženiete prekrytie).

Po druhé je nutné priložiť na tkaninu tlakový obväz (pozdĺžne rany) a poriadne ho zatlačiť, aby sa zamedzilo krvácaniu. Následne je vhodné ranu zafixovať. Ak je obväz nasiaknutý krvou, previažesaďalšou vrstvou sterilného obväzu. Tlak v rane sa môže nachvíľu uvoľniť, najskôr po 10 minútach (nie však snímaním tlakového obväzu). Ak je v rane cudzí predmet, tak na ranu neprikladáme tlakový obväz, ani predmet nevyťahujeme, inak by sa krvácanie zintenzívnilo. Rana sa obviaže okolo predmetu a následne sa má na ňu tlačiť (nie na predmet).

Ďalej sa zatlačí miesto nad ranou tak, aby sa spomalilo prúdenie krvi do rany. Ak krváca končatina, zdvihneme ju nad úroveň srdca.

Protišokové opatrenia sú ďalším krokom. Osobu uložíme do ľahu s nohami zodvihnutými do 45° uhla, v prípade masívneho krvácania do 90° uhla. Nasleduje 5T:

– osobu zakryjeme, aby bola v TEPLE,

– žiadne TEKUTINY (max. Ovlažíme pery),

– zaistíme TICHO v okolí poraneného (snažÍme sa s ním však stále komunikovať),

– TÍŠIME bolesť (ochladzovanie),

– zaistíme TRANSPORT (voláme číslo 155 alebo 112).

Ošetrenie infikovanej rany

Cudzie mikroorganizmy v otvorenej rane vyčerpávajú miestne mikroživiny a kyslík a produkujú toxíny, ktoré zhoršujú reparačné mechanizmy.

Biofilm sa obzvlášť ťažko lieči, pretože zvyšuje odolnosť baktérií voči antimikrobiálnym látkam. Je to spôsobené molekulami v extracelulárnej polymérnej substanciíbiofilmu, ktoré interferujú s antibiotickou funkciou alebo fyzicky chránia baktérie. Nevyhnutná liečba je narušenie biofilmu a následná vhodná aplikácia antimikrobiálnej látky. Ideálne lokálne antimikrobiálne činidlo by malo byť netoxické pre hostiteľské tkanivo a malo by mať široké

antimikrobiálne spektrum.

Obväzy, ktoré obsahujú nanokryštalické striebro, sú prospešné pre rany s vysokým počtom baktérií a nepríjemným zápachom. Ich aplikácia je vhodná prvé 2 až 3 týždne na zníženie počtu baktérií. Výhoda obväzov s obsahom striebra je, že nie je nutná tak častá výmena prekrytia, čo znižuje bolesť pri ošetrovaní rany. Ukázalo sa, že použitie polyuretánových špongií potiahnutých striebrom znižuje počet baktérií spôsobujúcich biofilm, ako sú *Pseudomonasaeruginosa* a *Staphylococcusaureus*vrátane MRSA. Takéto krytie je vhodné aj na liečbu uzavretých chirurgických rán.

Na liečbu infikovaných rán je vhodné použiť výplach rany. U detí je možné použiť fyziologický roztok (ak dieťa nemá hmotnosť nižšiu ako 1500g)alebo široko antimikrobiálny roztok s obsahom oktenidínu. Oktenidín je účinný aj voči MRSA (*Meticilín-reyistentnýStaphylococcusaureus*), VRE (enterokoky rezistentné na vankomycín) a *Candidaalbicans.*

Po liečbe rany gázami s obsahom striebra (po 2 až 3 týždňoch) je vhodné liečbu zmeniť za gázy bez obsahu striebra, aby sa minimalizovala toxicita voči keratinocytom a fibroblastom. Preto nie je vhodné, aby sa používali gázy s obsahom striebra dlhodobo.

Následnou vhodnou formou liečby takéhoto tkaniva je gáza alebo topická forma s obsahom medu. Med má nízke pH a vytvára nízku, trvalú koncentráciu peroxidu vodíka, čo mu dáva širokú antimikrobiálnu aktivitu proti grampozitívnym aj gramnegatívnym organizmom bez toxických účinkov na tkanivo.

Ing. Mária Lamparská